

De eeuwige versus de willekeurige wereld

Daarmee wordt alles wat is en ooit zal zijn gefundeerd in een ontstaan uit het niets; zonder God is de werkelijkheid niets!

Het denkende subject wordt in de seculiere versie de opvolger van God zonder wie niets is! Hier komen we op terug.

Maar daarmee is er ook een werkelijkheid die wel eeuwig en betekenisvol is namelijk de eeuwige werkelijkheid.

"Het laat-middeleeuwse nominalisme zal dan ook stellen dat zulke essenties helemaal niet reëel bestaan (zoals het platoonse realisme meende), maar alleen als woorden, als namen (nomina) waarmee wij ons behelpen in ons spreken en denken. Dat relativeert natuurlijk de waarheidswaarde van ons spreken. Maar de mens moet ook niet denken dat hij de principes van Gods scheppingswerk zelf kan doorzien, want God is in zijn almacht niet gebonden aan enig principe; zelfs niet aan de rationaliteit - die zelf immers ook een schepping van God is."

Maleutiek-voorjaar 2020-2

7

Van goddelijke scheppingswil tot vernietigingsdrang

"Tegenover het rationalisme van de hoogscholastiek staat het voluntarisme van de late middeleeuwen." (40)

Maar als onbedoeld en onvoorzien gevolg levert dat voluntarisme ook een andere lijn van denken op;

"annihilatio: de mens begint zijn eigen scheppingswerk door eerst de schepping weer terug te brengen tot het niets waaruit zij is ontstaan

De vernietigingsdrift van latere revolutionaire nihilisten (zie ook § II.4) herhaalt eigenlijk datzelfde schema: vernietiging van de aangetroffen situatie ter voorbereiding van de opbouw van een nieuwe wereld." (41)

Maleutiek-voorjaar 2020-2

8

Maar wat als de wereld niet is wat je hoopt

Probleem dat ontstaat is; als God de wereld in vrijheid schept, dan kunnen wij mensen dat niet begrijpen.

Charles Taylor (1931) stelt dat het deïsme het geloof is dat de menselijke rede God wel kan begrijpen, maar dat daarmee Gods schepping ook beperkt wordt; de wonderen kunnen niet, want dan zouden wij met onze rede het spoor bijster raken.

Hobbes (1588-1679) is de eerste die voorstelt dat wij mensen iedere orde moeten vernietigen, om dan een menselijk orde aan te brengen. (*annihilatio*)

Maleutiek-voorjaar 2020-2

9

Subject op komst

Metafysica= leer van het zijn

Epistemologie=leer van de kenvoorwaarden

- Bij Descartes zien we poging om nieuwe start te maken; Twijfel aan alle (schijn)ordering op basis van gezag/autoriteit, de wil van vrije mensen schept een twijfel overwinnende kennis.
- Hume gaat twijfelen aan de status daarvan. (*custom and believe*)

Maleutiek-voorjaar 2020-2

10

Kiem van nihilisme

"Kant erkent in zijn Kritik der reinen Vernunft (...) dat Hume in zoverre gelijk heeft dat enkel de zintuiglijke waarneming nog geen echte kennis oplevert. We zien wel van alles, of beter: we ontvangen wel allerlei indrukken, maar de identificatie van die indrukken, en vooral de verbanden tussen wat we zien, met andere woorden: datgene wat zintuiglijke indrukken tot waarneming en tot kennis van de werkelijkheid maakt, dat wordt door ons niet zozeer ontvangen als wel geconstrueerd. Het menselijk verstand legt een patroon op aan de indrukken die binnenkomen, en alleen daardoor kunnen we zeggen dat we iets zien, en kunnen we bijvoorbeeld causale verbanden leggen. Maar dat betekent dat wij eigenlijk alleen maar kennis hebben van de werkelijkheid zoals we die zelf construeren, van de werkelijkheid zoals die verschijnt aan wezens zoals wij; in Kants terminologie: kennis hebben we slechts van de fenomenale werkelijkheid." (43/44)

Maleutiek-voorjaar 2020-2

11

Idealisme= schijn erkennen

- Probleem van fundament van deze kennis wordt door Kant opgelost door de structuur van het denken van de mens als basis te nemen voor (menselijke) kennis.->De wereld op en voor zichzelf verdwijnt
- Fichte ziet als eerste het probleem van deze subjectiviteit; het 'ik' denkt de werkelijkheid.

Maleutiek-voorjaar 2020-2

12

De term nihilisme duikt op

“Als er geen werkelijkheid is zonder onze constitutie ervan, dan is dus dat wat wij constitueren niet op zichzelf iets, dan is het in zichzelf slechts schijn, niets, nihil. Dat geldt voor alle werkelijkheid - ook voor bijvoorbeeld de werkelijkheid die de religie 'God' noemt. Het is dus niet helemaal onbegrijpelijk dat Fichte van atheïsme werd beschuldigd. En het is tegen de achtergrond van vrees voor atheïsme dat het verwijt van Friedrich Heinrich Jacobi (1743-1819) begrepen moet worden, die in een soort open brief aan Fichte (Sendschreiben an Fichte, 1799) diens wijze van denken 'nihilisme' noemt.”44/45)